

Adaptation of Ethical Attitude toward Cultural Humor Scale into Turkish

Fuad Bakioğlu, Karamanoğlu Mehmetbey University, ORCID ID: 0000-0002-9905-6199

Abstract

In this study, within adaptation of the Scale of Ethical Attitude toward Ethnic Humor to Turkish culture reliability and validity studies are intended to be done. The study was conducted in two stages. In the first stage translation work, exploratory factor analysis, internal consistency coefficients, test-retest method; in the second stage, confirmatory factor analysis, and compliance validation study were conducted. In the first stage of research 339 and 283 university students participated in the second stage. In consequence of exploratory factor analysis, it was observed that total variance of KMTÖ had been explained by 33.7 percent. The factor loadings of the scale items ranged from .41 to .74. It can be said that as a result of confirmatory factor analysis it has an acceptable fit ($\chi^2=284.35$, $df=84$, $\chi^2/df=3.38$, $p=0.00$, $RMSEA = .07$, $SRMR = .06$, $GFI = .89$, $AGFI = .86$, $CFI = .96$, $NNFI = .95$, $IFI = .96$). For the reliability of KMTÖ the internal consistency coefficient was found as .84 and test-retest reliability coefficient was found as .77. Within compliance validity of KMTÖ Emphatic Tendency Scale (.45) was examined with correlation coefficients. It can be said that the Turkish form of KMTÖ is valid and reliable.

Keywords: Cultural humor, University students, Adaptation scale, Validity, Reliability.

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 20, No 2, 2019
pp. 555-563
DOI: 10.17679/inuefd.555058

Article type:
Research article

Received : 17.04.2019
Accepted : 25.08.2019

Suggested Citation

Bakioğlu, F. (2019). Adaptation of Ethical Attitude toward Cultural Humor Scale into Turkish, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 20(2), 555-563. DOI: 10.17679/inuefd.555058

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Humor is one of the subjects that are studied extensively. In the field of psychology, research is conducted on humor styles mostly. It has been seen that researches abroad are conducted ethnic humor that emphasizes interpersonal differences like ethnic origin. It is known that Turkey already has multicultural structure and a significant number of immigrants have been coming to our country because of the war in the Middle East. Thus, while individuals with different ethnic backgrounds live together, their views' on to what extent the others' origins are effective in interaction affects the interpersonal relationships. It is expected that individuals should respect each other's' differences and not make it a humorous topic in order to establish effective and healthy relationships with the people. In fact, it is necessary for people to know the others' differences in order to understand them.

Purpose

The purpose of this study was to adapt Ethical Attitudes towards Cultural Humor Scale (EACHS) into Turkish.

Method

In order to be able to adapt the scale into the Turkish, firstly the permission of the first author of the scale was obtained by e-mail. After the final form was obtained, the analyses were carried out in two steps. In the first step, Exploratory Factor Analysis was conducted to reveal the construct of the Turkish form. In the second step, this construct was validated using a Confirmatory Factor Analysis. Moreover, in the second step, convergent validity was examined between EACHS and Emphatic Tendency Scale. The analyses were carried out using SPSS 22 and Lisrel 9.1 software. The first step of the study involved 268 undergraduates. Of these participants, 154 (57.5%) were female and 114 (42.5%) were male. Their age ranged from 20 to 30. The mean age was 20.91 and standard deviation was 1.99. The second step involved 308 participants. Of these participants, 175 (56.8%) were female and 133 (43.2%) were male. Their age ranged from 18 to 30. The mean age was 20.73 and standard deviation was 1.89.

Findings

As a result of the Exploratory Factor Analysis, it was observed that the scale was composed of 15 items under single factor. It was found that the scale explained 33.7% of the total variance and item factor loadings ranged from .41 to .74. Moreover, the Cronbach alpha coefficient was found as .84. Test-retest reliability coefficient was found as .77. Item-total correlation values ranged from .35 to .65.

In the second step, Confirmatory Factor Analysis was run to test whether the 15-item single factorial construct was confirmed or not. The analysis showed that the construct was confirmed and had acceptable fit index values. Finally, a positive and significant correlation (.45) between EACHS and Emphatic Tendency Scale was found.

Discussion & Conclusion

The analyses showed that the Turkish form of EACHS was valid and reliable. Therefore, it is considered that this scale can be used in studies of ethnic humor using a sample involving undergraduates. In addition, the field practitioners can use this scale to determine individuals' attitudes towards ethnic humor and evaluate the effectiveness of preventive efforts regarding this issue.

Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlaması

Fuad Bakioğlu, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-9905-6199

Öz

Bu araştırmada, Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği'nin (KMTÖ) Türkçeye uyarlanması kapsamında geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada çeviri çalışması, açımlayıcı faktör analizi, iç tutarlılık katsayısı, test-tekrar test yöntemleri, ikinci aşamada doğrulayıcı faktör analizi ve uyum geçerlik çalışması yapılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasına 268, ikinci aşamasına 308 üniversite öğrencisi katılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, KMTÖ'nin toplam varyansın %33.7'sinin açıklandığı görülmüştür. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin .41- .74 arasında değiştiği görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olduğu söylenebilir ($\chi^2=284.35$, $sd=84$, $\chi^2/sd=3.38$, $p=0.00$, $RMSEA = .07$, $SRMR = .06$, $GFI = .89$, $AGFI = .86$, $CFI = .96$, $NNFI = .95$, $IFI = .96$). KMTÖ'nin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayısı .84, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .77 olarak bulunmuştur. KMTÖ'nin uyum geçerliği kapsamında Empatik eğilim Ölçeği (.45), ile korelasyon katsayıları incelenmiştir. KMTÖ'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel mizah, Üniversite öğrencileri, Ölçek uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik.

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 20, Sayı 2, 2019
ss. 555-563
DOI: 10.17679/inuefd.555058

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi : 17.04.2019
Kabul Tarihi : 25.08.2019

Önerilen Atıf

Bakioğlu, F. (2019). Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlaması, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 555-563. DOI: 10.17679/inuefd.555058

GİRİŞ

Mizah, psikoloji, edebiyat, ekonomi, siyaset gibi pek çok alanda çokça araştırmanın yapıldığı bir konudur. Mizahın tanımlanması kültürden kültüre, toplumdaki topluma değişiklik göstermektedir. Ancak mizah, bireylerde hayret uyandıran, beklenmedik bir anda gerçekleştirilen ve sonunda güldürü ile biten bir durum olarak ifade edilmektedir (Barry, 2001; Oruç, 2006).

Kültürel mizah, farklı kültürel grupların gelenek, görenek, giyim tarzı, davranış ve günlük yaşam rutinlerine yönelik yapılan mizahı tanımlamaktadır (Apte, 1985; Haghish vd., 2014). Bu mizahta farklı kültürel grupların özelliklerinin şaka konusu olması söz konusudur. Kültürel mizahta bireyler şaka yollu olarak kültürel gruplara yönelik ön yargılarını aktarmaktadırlar. Normal koşullarda kabul edilmeyecek önyargılar mizah adı altında diğerlerinin kabul edebileceği bir hale dönüştürülmektedir (Ford, Boxer, Armstrong ve Edel, 2008). Bu haliyle yapılan mizah, mizahı yapan kişinin negatif düşünce ve duygularını gizlemesine ortam hazırlamaktadır. Ancak mizah konusu olan kişinin yapılan mizahtan olumsuz olarak etkilenmesine sebep olabilmektedir. Dolayısıyla kültürel mizahı yapan kişinin niyetini gizlemekte ve mizah konusu olan kişinin hoşnutsuzluk yaşamasına sebep olmaktadır.

Yurtdışında özellikle kültürel mizah ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Best, 2007; Billig, 2001; Haghish vd., 2014; Mik-Meyer, 2007). Bu araştırmaların hem ergenler hem de yetişkinler ile gerçekleştirildiği görülmüştür. Dahası kadın ve erkekler ile araştırmaların yapıldığı ve erkeklerin kadınlara oranla kültürel mizaha daha çok maruz kaldığı vurgulanmaktadır. Ayrıca erkeklerin kültürel mizaha kadınlara oranla daha saldırgan tepkiler verdiği görülmektedir (Harris, 1992; Jaret, 1999; Lampert ve Ervin-Tripp, 2006; Li ve Zhu, 2008). Kültürel mizaha maruz kalan bireyler kendilerini bulunduğu ortamdan soyutlamakta ve saldırgan tepkiler vermektedirler. Öte yandan kültürel mizah yapan kişiler ise ötekileştirme ve ayrımcılık amacıyla mizahı kullanabilmektedirler. Nitekim kültürel öğelerin kullanıldığı mizah yapan bireyler farklı olanı küçük görme, aşağılama gibi amaçları barındırarak bunu bir eğlence konusu haline getirmektedirler. Bu tür mizah düşmanlığı, aşağılamayı ve ötekileştirmeyi doğrudan olmayacak şekilde pasif ve örtük biçimde gerçekleştirilmeyi amaçlamaktadır (Oshima, 2000). Dolayısıyla kültürel mizaha maruz kalan bireyler kendilerini ötekileştirilmiş hissetmektedirler. Yapılan araştırmalarda da nefret (Davies, 1990; 1998) öz yeterlik ve empati (Haghish vd., 2014) kültürel mizahla ilişkili bulunmuştur. Özellikle başkalarının yaşadıklarını duyumsamayı içeren empati kültürel mizahın yapılmasını engellemeye yönelik bir çözüm önerisi olarak da gündeme gelmiştir (Iocoboni, 2009).

Türkiye’de psikoloji alanında mizah konusu ile ilgili mizah tarzlarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirme çalışmalarının yürütüldüğü görülmektedir. Ortadoğu’da yaşanan gelişmeler sonucunda Türkiye’ye ciddi sayıda göçmen akını olmuştur. Nitekim zaten farklı etnik köken, dil, din ve sosyoekonomik düzey gibi zengin bir kültürel mozaiği olan Türkiye’nin bireylerin bir arada yaşarken farklılıklarını kabul etmenin ve saygı duymanın bir yolunun bulunması gerekmektedir. Özellikle kişilerarası ilişkilerde kültürel farklılıkların vurgulanması ve bu yolla kültürel grupların aşağılanması, ötekileştirilmesi çatışmalara yol açabilmektedir (Mik-Meyer, 2007). Kültürel mizah ile ilgili Türkiye’de yapılacak olan çalışmaların insan ilişkilerinde bu konunun anlaşılmasına ve toplumsal çözüm önerilerinin gündeme gelmesine olanak sağlayacağı umut edilmektedir. Ayrıca Üniversite öğrencileri ile bu araştırmaların gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Nitekim üniversite öğrencilerinin bulunduğu dönem özellikleri göz önünde bulundurulduğunda ilk doyum verici ilişkileri deneyimledikleri aşamadır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin öğrenimleri esnasında farklı kültürel gruplarla bir arada bulunmaları, doyum verici ilişkiler ve sosyal bağlar kurmalarının yolu başkalarının farklılıklarına saygı duymalarından geçmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında Türkiye’de kültürel mizah ile ilgili her hangi bir ölçeğin olmadığı ve bu konuya dikkat çekmek ve araştırmaların yapılmasına katkı sağlamak için bu araştırmada Kültürel Mizaha yönelik Etik Tutum Ölçeği’nin Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği (KMTÖ) Haghish ve arkadaşları (2014) tarafından bireylerin kültürel mizaha yönelik etik tutum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. KMTÖ’nin özgün formu 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçek tek boyutludur. Ölçekte beşli Likert tipi “1. Hiç katılmıyorum - 5. Tamamen katılıyorum” derecelendirme kullanılmaktadır. Ölçekte yedi madde (5, 6, 7, 12, 13, 14, 15) tersten diğer maddeler ise doğrudan puanlanmaktadır. Tüm maddelerden elde edilen puan, toplam puanı ifade etmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe bireylerin kültürel mizaha yönelik etik tutum düzeyleri yükselmekte, puan düştükçe kültürel mizaha yönelik etik tutum düzeyleri düşmektedir. Ölçek maddelerinin faktör yük değerleri .54 - .88 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenilirliği için elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde analizinde madde toplam korelasyon değerleri .50 - .85 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda iyi düzeyde uyum indekslerinin elde edildiği görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı, KMTÖ'nin Türkçeye uyarlamasını gerçekleştirmektir. Bu çerçevede bu araştırmanın ilk aşamasında ölçeğin Türkçe formunun Türk kültüründe yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi ve ikinci aşamada ise elde edilen yapının test edilebilmesi için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu çalışmalarla üniversite öğrencilerinin kültürel mizaha yönelik etik tutum düzeylerini belirleme konusunda yapılacak olan araştırmalarda, araştırmacılara ve alan uzmanlarına psikometrik ölçüm sağlayan, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı kazandırılacağı umut edilmektedir.

ARAŞTIRMANIN BİRİNCİ AŞAMASI YÖNTEM

Araştırmanın birinci aşamasında Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği'nin Türkçeye uyarlaması için çeviri çalışması, yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi, güvenilirliği için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırma Grubu 1

Birinci araştırma grubunda 2017-2018 eğitim öğretim bahar döneminde Türkiye'nin Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencileri yer almaktadır. Bu araştırma grubunda 154 (%57.5) kadın ve 114 (%42.5) erkek olmak üzere toplamda 268 üniversite öğrencisi yer almaktadır. Katılımcıların yaş ortalamaları 20.91 (Ss= 1.99) olup, yaşları 20 ile 30 arasında değişmektedir. Araştırmanın test-tekrar test güvenilirliğinde 60 üniversite öğrencisi yer almaktadır.

İşlem ve Verilerin Analizi

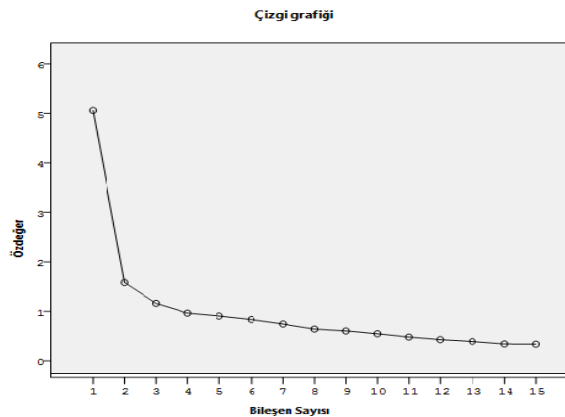
Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için öncelikle ölçeğin ilk yazarı ile e-mail ile iletişime geçilerek gerekli olan izinler alınmıştır. Daha sonra ölçeğin Türkçeye çeviri çalışması iki alan uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçe çeviriler başka iki alan uzmanı tarafından tek formda toplanmıştır. Bu form iki alan uzmanı tarafından Türkçeden İngilizceye geri çevirisi yapılmıştır. Çeviri uygunluğunun kontrolü üç alan uzmanı tarafından yapılarak ölçeğin son Türkçe formu oluşturulmuş ve uygulama aşamasına geçilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun adı uzman görüşleri doğrultusunda Kültürel Mizaha yönelik Etik Tutum Ölçeği olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın birinci aşamasında ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizleri Cronbach alfa iç tutarlılık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılarak belirlenmiştir. Bunlara ek olarak madde analizi madde toplam korelasyonları yöntemiyle incelenmiştir. Bu aşamada verilerin analizi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Açımlayıcı faktör analizi

Faktör analizi yapılmadan önce ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=0.86) ve Barlett Küresellik Testi ($\chi^2=1209.691$, $sd=105$ ($p<0.001$)) sonuçları incelenmiş ve faktör analizinin yapılabileceğine karar verilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun yapısının belirlenebilmesi için yapılan faktör analizi sonucunda tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktör analizi yapılırken herhangi bir sınırlandırma yapılmamıştır. AFA sonuçlarına ait çizgi grafiği Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1 KMTÖ AFA çizgi grafiği

Şekil 1 incelendiğinde elde edilen özdeğerlerin ilk faktörden sonra keskin bir düşüş yaşadığı görülmektedir. Bu sonuçlar ölçeğin tek faktörden oluştuğuna işaret etmektedir. Ayrıca ölçeğin madde faktör yük değerlerine ait bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 KMTÖ AFA faktör yükleri, düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Faktör Yükü	r	Ort.±SS
1. Bir kültürel grupla alay eden bir şaka duyduğumda, böyle şakaların yapılmaması gerektiğini düşünürüm.	.64	.53	6.53±.90
2. İnsanlar sıklıkla birbirlerinin etnik kökenlerini aşağıladığında çok üzülürüm.	.65	.53	6.34±.92
3. Kültürel grupların aşağılanma sorununa bir çözüm bulunmalıdır.	.69	.58	6.53±.81
4. Bir kültürel grupla alay eden şakalar yapmaktan kaçınırım.	.49	.37	6.34±1.15
5. Benim kültürel grubumla alay eden şakalar duyduğumda bunu umursamam.*	.51	.43	5.66±1.72
6. Kültürel gruplarla alay eden şakalar daha eğlencelidir.*	.64	.55	6.32±1.30
7. Şakalar sadece eğlenme amacını taşıdığı için bir kültürel grubun üyelerine şaka yapılması hoş görülebilir.*	.59	.52	5.87±1.63
8. Benim etnik kökenimle ilgili olmasa bile, bazen etnik köken ile ilgili şakalara karşı çıkarım.	.49	.39	5.87±1.36
9. İnsanların diğer kültürel gruplar hakkında şaka yapmaktan tamamıyla kaçınması gerekir.	.74	.65	6.19±1.11
10. Kültürel şakaların bahsi geçen kültürel grupları rahatsız ettiğine inanırım.	.56	.47	6.30±1.18
11. Başka kültürel gruplarla ilgili şaka yapılması bir bakıma onların kültürel ve sosyal sınırlarını ihlal etmektir.	.61	.52	6.12±1.16
12. Benim kültürel grubumla alay eden bir şaka duyduğumda genellikle gülerim.*	.53	.47	5.97±1.31
13. Genellikle arkadaşlarıma kendi kültürel grubumla ilgili şakalar yaparım.*	.51	.44	6.10±1.15
14. Farklı kültürel gruplara atfedilen kalıp yargıların doğru olabileceğini düşünürüm.*	.41	.35	5.90±1.15
15. Kalıp yargılar açık ve gözlenebilir olduğundan dolayı, kültürel ve ırksal kalıp yargıları aşağılayan şakalar bana mantıklı gelmektedir.*	.55	.50	6.24±.98
Özdeğer	5.06		
Açıklanan Toplam Varyans	%33.71		

Tablo 1 incelendiğinde KMTÖ'nin faktör yük değerlerinin .41 ile .74 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin özdeğerinin 5.06 ve açıklanan toplam varyansının %33.71 olduğu görülmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliği için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test güvenirlilik katsayısı yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca iki hafta arayla ölçeğin aynı gruba tekrar uygulanması yoluyla hesaplanan test-tekrar test güvenirlilik katsayısı .77 olarak bulunmuştur.

Madde analizi

Ölçeğin yapılan madde analizi sonucunda, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .35 ile .65 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca madde aritmetik ortalamalarının 5.66 ile 6.53 arasında, standart sapma değerlerinin .81 ile 1.72 arasında değerler aldığı bulgulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1’de sunulmuştur.

ARAŞTIRMANIN İKİNCİ AŞAMASI YÖNTEM

Araştırmanın bu aşamasında ölçeğin Türkçeye uyarlaması kapsamında yapılan doğrulayıcı faktör analizi ve uyum geçerliği çalışmasına yer verilmiştir.

Araştırma Grubu 2

İkinci araştırma grubunda 2017-2018 eğitim öğretim bahar döneminde Türkiye'nin Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencileri yer almaktadır. Bu araştırma grubunda 175 (%56.8) kadın ve 133 (%43.2) erkek olmak üzere toplamda 308 üniversite öğrencisi yer almaktadır. Katılımcıların yaş ortalamaları 20.73 (Ss= 1.89) olup, yaşları 18 ile 30 arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı

Empatik Eğilim Ölçeği

Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu ve toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekte beşli Likert derecelendirmesi (1-Hiç katılmıyorum, 5-Tümüyle katılıyorum) kullanılmıştır. Ölçeğin testi yarılama güvenirlik katsayısı .86 ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır.

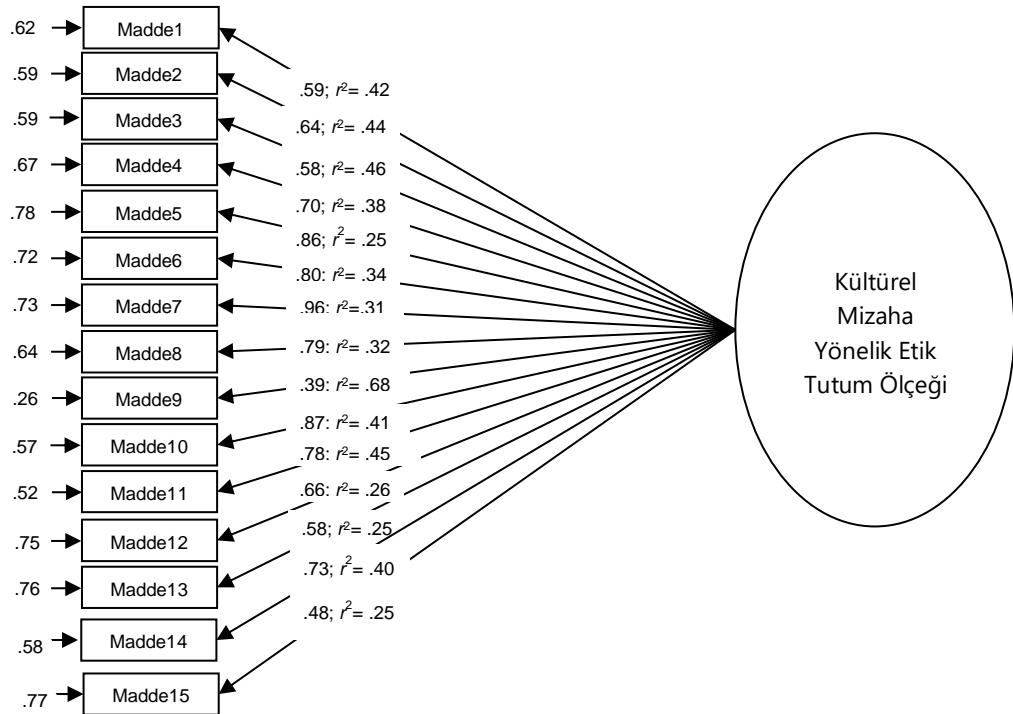
İşlem ve Verilerin Analizi

Araştırmanın ilk aşamasında ölçeğin yapısı AFA ile belirlenmiştir. Bu aşamada ise AFA ile belirlenen yapının doğrulanıp doğrulanmadığına doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak bakılmıştır. Ölçeğin geçerliğini belirlemek için uyum geçerliği yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla KMTÖ ile Empatik Eğilim Ölçeği arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak tespit edilmiştir. Bu aşamada verilerin analizi için SPSS 22.0 ve LISREL 9.1 programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Doğrulayıcı faktör analizi

Bu aşamada ölçeğin yapısının doğrulanması için DFA yapılmıştır. Yapılan DFA sonucunda ölçeğin tek faktörlü yapısının doğrulandığı görülmüştür. Ölçeğin DFA modeli sonucunda elde edilen uyum indeks değerlerinin anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2=284.35$, $sd=84$, $\chi^2/sd=3.38$, $p=0.00$, RMSEA = .07, SRMR = .06, GFI = .89, AGFI = .86, CFI = .96, NNFI = .95, IFI = .96). Yapılan DFA sonucunda standardize edilmiş kat sayılarını gösteren path diagramı Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. KMTÖ'ne ilişkin Path Diyagramı ve faktör yükleri

Yapılan bu analiz sonucunda, örtük değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama oranları KMTÖ için .25 - .68 arasında değişmektedir. KMTÖ'deki bütün maddelerin örtük değişkenleri açıklamada anlamlı t değeri sonucu verdiği görülmüştür.

Uyum geçerliği

Ölçeğin uyum geçerliği çalışması için KMTÖ ile Empatik Eğilim Ölçeği arasında korelasyon değerleri incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda KMTÖ ile empatik eğilim arasında .45 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmiştir.

TARTIşMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Haghish ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen Kültürel Mizaha Yönelik Etik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlaması için geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması ölçek uyarlama aşamaları dikkate alınarak gerçekteşirilmiiştir. Bu araştırmada ilk olarak, ölçeğin özgün dilinden Türkçe'ye çevirisi yapılırken her bir aşamada uzman görüşleri alınarak dilsel açıdan eşdeğerliliği sağlanmıştır.

Bu araştırma iki aşamada gerçekteşirilmiiştir. İlk aşamada Türkçe formu oluşturulan ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen veriler Açıklayıcı Faktör Analizine (AFA) tabi tutulmuştur. AFA yapmadan önce KMO değeri (.86) ve Barlett Küresellik testi sonuçları ($p < 0.001$) incelenmiş ve anlamlı bulunmuştur. Elde edilen değerlerin AFA yapmaya uygun olduğu görülmüştür (şencan, 2005). Yapılan AFA analizi sonucunda madde faktör yük değerlerinin .41-.74 arasında değiştiği bulgulanmıştır. Madde faktör yüklerinin .40 ve üzeri olması maddenin istenen özelliği ölçtüğu anlamına gelmektedir (Çokluk, şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Bu araştırmada 15 madde ve tek boyuttan oluşan ölçeğin toplam varyansının %33.7'sinin açıklandığı görülmüştür. Tek boyutlu ölçeklerde toplam varyansın %30'unun açıklanması yeterli bir değer olarak görülmektedir (şencan, 2005). Orijinal çalışmada (Haghish vd. 2014) toplam varyansın yaklaşık %56'sının açıklandığı görülmüştür. Bu araştırmada elde edilen değer bir miktar düşük olmasına rağmen yeter düzeyde değerlendirilmektedir. Orijinal çalışmanın birçok ülkeden toplanan veriler ile yapılmış olması bu değerin yüksek olmasında etkili olmuş olabilir.

Bu araştırmanın birinci aşamasında ölçeğin güvenilirliği için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .84 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .77 olarak bulunmuştur. Ölçeğin orijinal çalışmasında (Haghish vd. 2014) Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen değer orijinal araştırmadakinde bir miktar düşük olsa da yeter düzeyde bir değer olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri .35-.65 arasında değişmektedir. Orijinal çalışmasında bu değerler .50-.85 arasında değişmektedir. Her ne kadar bu çalışmadaki düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri orijinal çalışmadan elde edilen değerlerden düşük olsa da .25 ve üzeri olması istenen özelliğin her bir madde tarafından ölçüldüğu anlamına gelmektedir (Özdamar, 1997; şencan, 2005). Araştırmanın ilk aşamasında elde edilen bulgular ölçeğin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmanın ikinci aşamasında AFA ile elde edilen yapının doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği indekslerinin yeterli düzeyde olduğu (Brown, 2014), ölçeğin tek boyutlu ve 15 maddelik yapısının doğrulandığı görülmüştür. Araştırmanın bu aşamasında ayrıca uyum geçerliği çalışması yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda KMTÖ'nin Empatik Eğilim Ölçeği ile (.45) pozitif yönde orta düzeyde anlamlı korelasyon değerleri elde edilmiştir. Elde edilen bu değer kültürel mizaha yönelik olumlu ve ayrımcı olmayan tutum düzeyi arttıka empatik eğilimin de arttığı söylenebilir. Nitekim orijinal araştırmada (Haghish vd. 2014; Iacoboni, 2009) elde edilen değerler bunu doğrular niteliktedir. Empatik olmanın başkalarının daha iyi anlaşılmasına ve farklılıklarının güldürü konusu olmasını engellediğini söylemek mümkündür.

Sonuç olarak Türkçeye uyarlaması gerçekteşirilen KMTÖ'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve Türkiye'de üniversite öğrencilerinin kültürel mizaha yönelik etik tutumları konusunda yapılacak olan araştırmalarda araştırmacılar ve alan uzmanları tarafından kullanılabilereği düşünölmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin kültürel mizaha yönelik etik tutumlarının farklı değişkenlerle (şiddet, benlik saygısı, kişilik özellikleri vd.) ilişkisini konu alacak olan araştırmalarda bu ölçme aracının kullanılması, ölçme aracının ölçme gücüne katkı sağlayacağı yönündeki düşünceleri güçlü kılmaktadır. Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının öz bildirime dayalı olması ve nitel verileri içermemesi, sadece üniversite öğrencilerinden verilerin toplanması araştırmanın sınırlılıkları olarak ifade edilebilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Apte, M. L. (1985). *Humor and laughter: An anthropological approach*. NY: Cornell university press.
- Best, J. (2007). Product Review: Good Humor, Bad Taste: A Sociology of the Joke. *Contemporary Sociology: A Journal of Reviews*, 36(5), 456. <http://dx.doi.org/10.1177/009430610703600528>
- Billig, M. (2001). Humour and hatred: The racist jokes of the Ku Klux Klan. *Discourse & Society*, 12(3), 267-289. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926501012003001>
- Brown, T. A. (2014). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford Publications.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Davies, C. (1990). *Ethnic humor around the world: A comparative analysis*. Indiana University Press.
- Davies, C. (1998). Jokes and their Relation to Society: Mouton de Gruyter.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1-2), 155-190.
- Ford, T. E., Boxer, C. F., Armstrong, J., & Edel, J. R. (2008). More than "just a joke": The prejudice-releasing function of sexist humor. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(2), 159. <http://dx.doi.org/10.1177/0146167207310022>
- Haghighi, E. F., Heydari, A., Pfuhl, G., Biegler, R., & Teymouri, A. (2014). The Scale of Ethical Attitude toward Ethnic Humor (EATEH): Development, Reliability, and Validity. *Asian Social Science*, 10(1), 74.
- Harris, M. B. (1992). Sex, race, and experiences of aggression. *Aggressive behavior*, 18(3), 201-217.
- Iacoboni, M. (2009). Imitation, Empathy, and Mirror Neurons. *Annual review of psychology*, 60, 653-670. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.60.110707.163604>
- Jaret, C. (1999). Attitudes of whites and blacks towards ethnic humor: A comparison. *Humor-International Journal of Humor Research*, 12(4), 385-410. <http://dx.doi.org/10.1515/humr.1999.12.4.385>
- Lampert, M. D., & Ervin-Tripp, S. M. (2006). Risky laughter: Teasing and self-directed joking among male and female friends. *Journal of Pragmatics*, 38(1), 51-72.
- Li, J., & Zhu, S. (2008). Sexual Teasing in Chinese Entertaining TV Programs. *Cross-cultural Communication*, 4(1), 26-35.
- Mik-Meyer, N. (2007). Interpersonal relations or jokes of social structure? Laughter in social work. *Qualitative Social Work*, 6(1), 9-26. <http://dx.doi.org/10.1177/1473325007074163>
- Oruç, R. (2006). *Sosyal bilgiler öğretiminde mizah*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Oshima, K. (2000). Ethnic jokes and social function in Hawai'i. *Humor-International Journal of Humor Research*, 13(1), 41-58. <http://dx.doi.org/10.1515/humr.2000.13.1.41>
- Özdamar, K. (1997). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 1*, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Southam, M. (2003). Therapeutic humor: Attitudes and actions by occupational therapists in adult physical disabilities settings. *Occupational therapy in health care*, 17(1), 23-41.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi Fuad BAKIOĞLU

fuadbakioglu@kmu.edu.tr